

KS. ROMUALD RAK

SYMPOZJUM POŚWIĘCONE PIĄTEJ ROCZNICY ZAKOŃCZENIA I SYNODU DIECEZJI KATOWICKIEJ

25 listopada 1980 r., pod patronatem Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych, odbyło się kolejne sympozjum, urządzone tym razem z okazji piątej rocznicy zakończenia I Synodu Diecezji Katowickiej.

W ciągu jednego dnia nie sposób ustosunkować się do wszystkich uchwał i dokumentów synodalnych. Konieczny był więc wybór tematów najważniejszych, mających zasadnicze znaczenie dla duszpasterstwa diecezjalnego. Zgromadzone w trakcie kilkumiesięcznych przygotowań materiały miały określić stan realizacji wybranych uchwał synodu, podsumować doświadczenia z minionych pięciu lat, a także odpowiedzieć na pytanie, jakie nowe czynniki pojawiły się w życiu Kościoła Powszechnego: w jakim stosunku pozostają one do synodalnych dokumentów.

Ksiądz Biskup Ordynariusz zaprosił na sympozjum księży dziekanów diecezji, którzy są odpowiedzialni za realizację duszpasterstwa Synodu w terenie. Ponieważ wielu z nich brało udział w I Synodzie Diecezji Katowickiej, ich głos w dyskusji niejednokrotnie mógł być pomocny i konstruktywny. Program sympozjum był następujący:

Godz. 9.30 — Początek

Słowo wstępne:

Ks. Biskup Ordynariusz dr Herbert Bednorz

Referaty:

1. Ks. Prof. dr Adam L. Szafranski, *Uchwały I Synodu Diecezji Katowickiej w świetle teologii pastoralnej*.
2. Ks. Prałat dr Benedykt Woźnica, *Kierunki realizacji uchwał synodalnych w diecezji katowickiej*.
3. Ks. dr Czesław Podleski, *Kapłan diecezjalny*.

Godz. 12.30 — zebranie księży dziekanów

Po południu dalsze referaty:

1. Ks. Bp Janusz Zimniak, *Sytuacja katechetyczna w diecezji katowickiej*.
2. Ks. Bp Czesław Domin, *Sprawa małżeństwa i rodziny po synodzie*.
3. Ks. mgr Norbert Niemiec, *Sytuacja ekumeniczna w Kościele a uchwały synodalne*.
4. Ks. dr Damian Zimoń, *Liturgia w diecezji katowickiej*.
5. Ks. mgr Marian Malcher, *Miłosierdzie chrześcijańskie w diecezji katowickiej*.

Symposium rozpoczęło się w gmachu Kurii Diecezjalnej w Katowicach punktualnie o godz. 9.30 modlitwą do Ducha Świętego. Słowo powitania wygłosił redaktor Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych, ks. doc. dr hab. Romuald Rak.

„W imieniu Redakcji Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych mam zaszczyt powitać wszystkich uczestników tegorocznego sympozjum, które poświęcone jest realizacji uchwał I Synodu Diecezji Katowickiej. Witam najpierw Księdza Biskupa Ordynariusza, który za chwilę wygłosi słowo wstępne do sympozjum. Ksiądz Biskup nie tylko przychylnie ustosunkował się do tego sympozjum, ale zaprosił jeszcze księży dziekanów diecezji katowickiej, a to dlatego, że, jak się Ksiądz Biskup wyraził w piśmie do redakcji z dnia 15 listopada br., nie chodzi tylko o zbiór artykułów dla XIV-go rocznika Śląskich Studiów, ale chodzi przede wszystkim o konkretną korzyść pastoralną. A jest to sprawa, która dotyczy nas wszystkich.

Witam następnie pierwszego prelegenta, księdza profesora Adama Ludwika Szafrąńskiego, profesora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, który stoi na czele katedry teologii pastoralnej fundamentalnej. Bardzo się z jego przyjazdu cieszymy. Jest to jego pierwsze wystąpienie na naszym forum diecezjalnym, a mamy nadzieję, że nie ostatnie. Ksiądz profesor wygłosi referat na temat *Uchwały I Synodu Diecezji Katowickiej w świetle teologii pastoralnej*, która jak wiemy, jest nauką zorientowaną ku przyszłości, chociaż zawsze ogląda się wstecz, badając historię duszpastersko działającego Kościoła, rozpoczętą w dzień Zesłania Ducha Świętego.

Witam następnie księży biskupów sufraganów, zwłaszcza księży biskupów prelegentów, którzy wygłoszą swoje referaty. Witam i innych księży prelegentów. Program, jaki każdy z szanownych uczestników otrzymał, podaje ich nazwiska i tematy.

Poza referatem księdza profesora Szafrąńskiego, będą to raczej krótkie przedłożenia, chociaż dla druku mogą być obszerniejsze. Będą dotyczyły spraw kapłana diecezjalnego, katechizacji, małżeństwa i rodziny, liturgii, sytuacji ekumenicznej oraz dobroczynności chrześcijańskiej. Poza sympozjum poprosiliśmy jeszcze innych autorów, by wypowiedzieli się na temat synodu. I dlatego w Studiach umieścimy np. wypowiedź księdza biskupa dra Walentego Wójcika z Sandomierza, wybitnego kanonisty, który omówił nasze uchwały w świetle Prawa Kanonicznego, a tak samo mój artykuł o muzyce sakralnej w diecezji.

Wszyscy szanowni referenci mieli zastanowić się nad podsumowaniem doświadczeń z ostatnich pięciu lat, co jest sprawą o tyle ważną, że w dobie okresu po Soborze Watykańskim II wiele dziedzin pastoralnych w Kościele zostało wzbogaconych przez nowe dokumenty Kościoła. Ale chodziło też o to, by zastanowić się nad twórczymi propozycjami w omawianym zakresie. Kościół jest bowiem wiecznie żywy i działający, i zawsze musi zastanawiać się nad formami duszpasterstwa, które powinny dostosowywać się do zmieniających się ciągle sytuacji, w jakich chrześcijanie na danym terytorium żyją. Za pracę wszystkich księży referentów bardzo serdecznie dziękujemy.

Witam wreszcie księży — członków redakcji, a także księży dziekanów. Mamy nadzieję, że nie będą się tu czuli źle. Śledzenie przebiegu sympozjum powinno być dla nas wszystkich interesujące i pouczające. Prosimy też o zabieranie głosu w dyskusji.

Księdza Biskupa Ordynariusza proszę obecnie o otwarcie sympozjum i o wygłoszenie słowa wstępnego”.

Otwierając symposium Ksiądz Biskup Ordynariusz omówił najpierw sytuację, w jakiej diecezja katowicka znalazła się po Synodzie. Najlepiej charakteryzuje ją zdanie „Człowiek bez niedzieli”. Praca naszych ludzi w niedziele i święta i fałszywie przedstawiane przez kapitalizm państwowy bohaterstwo pracy sprawiają, że ludzie są u nas zmęczeni, co nie wróży nic dobrego. Na tę sytuację mogą ludzie pracy zareagować w formie, jakiej dotąd nie znaliśmy. Następnie Ksiądz Biskup wskazał na przyszłość, widząc prymat naszej działalności w duszpasterstwie małżeństw katolickich i rodziny. Trzeba też — zdaniem Księdza Biskupa — położyć mocniejszy akcent na liturgię, zwłaszcza na niedzielę i święto, na udział wiernych we mszy św. oraz na odpoczynek niedzielny. Konieczność położenia akcentu duszpasterskiego wymaga też dyscyplina kleru oraz praca w kierunku zwiększenia powołań dla zakonów i zgromadzeń żeńskich.

Z kolei referat swój wygłosił ks. prof. Szafrński. Wskazał najpierw na piękną wydaną książkę *Wiara, modlitwa i życie w Kościele Katowickim*, zawierającą uchwały Synodu. Książka ta jest właściwie podręcznikiem do rozmyślań i trzeba będzie często do niej zaglądać. Rewelacją jest mała ilość zarządzeń, większą część stanowią zalecenia, apele i postulaty pastoralne. Wydanie uchwał jest na pewno wielkim ewenementem w życiu diecezji katowickiej. Z uchwał będą niewątpliwie korzystały inne diecezje, które będą przeprowadzały swoje synody. Uchwały synodalne poruszają bowiem najważniejsze zagadnienia chrześcijańskie: wiarę i jej przekaz, modlitwę oraz życie moralne i religijne ludzi żyjących na terenie jednej z najbardziej uprzemysłowionych diecezji. Z istotnych spraw, na które trzeba będzie położyć nacisk, to praca nad rozwojem życia parafialnego w kierunku rozwoju wspólnoty parafialnej. Istotną sprawą jest również kapłan, chociaż zarysowuje się już nowy problem świeckich i ich włączenia w duszpasterstwo. Prelegent zwrócił też uwagę na kulturę chrześcijańską, do której trzeba zawsze nawiązywać. Zadaniem Kościoła będzie zawsze ukazywanie korzeni życia religijnego, a te tkwią w przeszłości kultury narodu, związanej z Kościołem.

Następny mówca, ks. prałat dr Benedykt Woźnica, który w czasie trwania Synodu był jego głównym sekretarzem, przedstawił kierunki realizacji uchwał synodalnych. Wyszedł przy tym z założenia, że synody są potrzebne dla realizacji Soboru Watykańskiego II, który bez nich może nawet umrzeć. Synody są instytucjami i ruchami spełniającymi rolę zaczynu dla dalszego rozwoju diecezji, podobnie jak Sobór Watykański II jest tym zaczynem dla życia i rozwoju całego Kościoła. Prelegent widzi kierunki rozwoju w nowych strukturach. Trzeba powołać nowe instytucje o charakterze stałym. Pod tym względem wiele się już w diecezji dokonało. Powołano do życia rozmaite rady i stworzono wiele nowych ośrodków pracy. Dalszy rozwój musi dotyczyć wszystkich kierunków ukazanych przez Synod, a jest ich według ks. prałata Woźnicy około dwudziestu. Należą do nich: organizacja rekolekcji, rozwój ruchu maryjnego, katecheza dorosłych, duszpasterstwo rodzin itp.

Ks. dr Czesław Podleski, ojciec duchowny Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego, w szczegółowy sposób rozwinął propozycje dla dalszej pracy nad duchowością kapłana diecezjalnego. Kierunkiem pracy będzie m.in. ułatwienie i pogłębienie modlitwy kapłańskiej, bo dotąd — poza liturgią godzin — bardzo często spotykaliśmy się raczej tylko z pewnymi namiastkami modlitw. Prelegent postulował następnie utworzenie poradni życia duchownego dla kapłanów, ich rozwój wewnętrzny natomiast widzi w stałym pogłębianiu się wiedzy teologicznej, ascetycznej i humanistycznej. Zwrócił też uwagę na pracę

w małych grupach i na kapłanów chorych, których należy otoczyć większą niż dotąd opieką.

Po przerwie obiadowej zabrał głos ks. biskup dr Janusz Zimniak. Mówił na temat sytuacji katechezy w diecezji katowickiej. Katecheza obejmowała dotąd tylko dzieci i młodzież. Teraz natomiast trzeba uwagę skierować nie tylko na dzieci i młodzież, lecz na katechezę dorosłych i całych grup zawodowych. Powołany po synodzie Wydział Nauki Chrześcijańskiej wydał tymczasem wiele materiałów, do których należy zaliczyć wskazania dotyczące katechezy dorosłych, same katechezy, rozwija się też duszpasterstwo w hotelach robotniczych itd. Praca dalsza musi iść w tym właśnie kierunku.

Ks. biskup Czesław Domin, w czasie trwania Synodu przewodniczący Komisji dla Spraw Małżeństwa i Rodziny, która opracowała schemat i dokument o małżeństwie i rodzinie, wskazał na konieczność dalszych wysiłków związanych z duszpasterstwem rodzin wielodzietnych. Zwrócił uwagę na zorganizowanie schroniska dla samotnych matek ciężarnych oraz na dalszą organizację katechumenatu przedmałżeńskiego w parafiach. Zwiększa się wprowadzić w diecezji liczba poradni małżeńskich i życia rodzinnego, ale praca musi iść w kierunku organizowania tych poradni we wszystkich większych parafiach. Rozpowszechnienie katechizacji młodych małżeństw i dalsza pomoc dla rodzin wielodzietnych jest również nakazem chwili.

Do uchwał synodalnych o ekumenizmie nawiązał ks. mgr Norbert Niemiec, który poświęcił swe studia i pracę magisterską właśnie temu problemowi. Sytuacja ekumeniczna nie rozwija się zadowalająco, można raczej dostrzec pewien impas w rozwoju stosunków ekumenicznych, aczkolwiek może być on tylko pozorny. Uchwały synodalne pozostają jednak nadal aktualne. Rozwijają je coroczne wskazania biskupa katowickiego z okazji Tygodnia Ekumenicznego. Konieczne wydają się wspólne wystąpienia ekumeniczne. Możliwości w tym zakresie są dość duże: w obronie godności człowieka, wspólne modlitwy, współpraca w dziedzinie biblijnej i w dziedzinie moralnej.

Referat ks. dra Damiana Zimonia był poświęcony liturgii w diecezji. Obok budowy nowych ośrodków kultu, co uchwały o liturgii kilkakrotnie postulowały, można zauważyć znaczne ożywienie się zgromadzeń liturgicznych przez podział funkcji, który coraz bardziej się realizuje. Z dawnego „prymitywu” liturgicznego, w którym wszystko czynił i czytał sam kapłan, pozostały już tylko resztki w nielicznych parafiach. Odbyły się już w diecezji dwa dni teologiczne poświęcone liturgii. Najważniejszą sprawą jest obecnie wydanie agendy diecezjalnej z nabożeństwami i procesjami diecezjalnymi. Również sprawie święcenia niedzieli i świąt należy się większa troska duszpasterska. W tym kierunku powinno się oddziaływać na wiernych.

Ostatni z referatów wygłosił ks. mgr Marian Malcher, stojący na czele diecezjalnej akcji dobroczynnej. W czasie przygotowań do Synodu i w czasie jego trwania był on przewodniczącym synodalnej komisji zajmującej się sprawami miłosierdzia chrześcijańskiego. Prelegent zwrócił uwagę na pozytywne w pracy duszpasterskiej związanej z akcją miłosierdzia. Należą do nich: związanie akcji dobroczynnej z parafią i rozszerzenie się świadomości w kierunku udzielania pomocy nie tylko materialnej ale i duchowej. Negatywy dotyczą zawsze trudności związanych z przeprowadzeniem akcji, a wynikających często z minimalizmu niektórych duszpasterzy, którzy uważają, że w ich parafiach nie ma biednych. Inną przeszkodą jest brak personelu. Niełatwo werbować i szkolić pracowników do tej honorowej przecież służby.

Wyliczając najważniejsze sprawy sygnalizowane przez referentów, można zaobserwować trudności, jakie pojawiły się po synodzie.

Żywa dyskusja, która wywiązała się po referatach, świadczy o wadze przedstawionych problemów. Koncentrowano się przy tym głównie na tych zagadnieniach, których realizacja sprawia największe trudności.

Podsumowując ks. redaktor Rak zwrócił uwagę na fakt, że sympozjum jest zawsze początkiem jakiegoś czasu pracy. Zorganizowanie sympozjum poświęconego synodowi i problemom zasygnalizowanym przez synod, jest dowodem, że synod ten żyje, a do uchwał, z których diecezja może być dumna, trzeba będzie stale zaglądać, gdyż nie straciły one nic ze swej aktualności.

Pozostaje jeszcze odpowiedź na pytanie, jakie byłyby węzłowe problemy duszpasterstwa diecezjalnego, które sympozjum chciało wydobyć na światło dzienne i rozważyć? Ich wyliczenie na podstawie wszystkich referatów i dyskusji nie jest trudne. Do problemów tych należą: Katecheza dorosłych; Duszpasterstwo małżeństw i rodzin — formacja młodych małżeństw; Dyscyplina kleru diecezjalnego — pogłębienie życia duchowego i kulturalnego kapłana śląskiego; Święcenie niedzieli z czynnym udziałem we Mszy św.; Zwiększenie powołań w zakonach i zgromadzeniach żeńskich; Włączenie świeckich katolików w duszpasterstwo; Duszpasterstwo robotników; Konieczność pogłębienia akcji charytatywnej — werbowanie i szkolenie nowych pracowników; Pielęgnowanie kultury chrześcijańskiej i narodowej; Konieczność dalszych wysiłków ekumenicznych.

Duszpasterze diecezji katowickiej muszą w tych problemach się orientować i poświęcić im, oprócz zwyczajnego duszpasterstwa, więcej niż dotąd uwagi i troski.